

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas sayısı:1980/34

Karar sayısı:1980/58

Karar günü:18/11/1980

Resmi Gazete tarih/sayı:18.1.1981/17224

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN : Ayancık Sulh Ceza Mahkemesi,

İTİRAZIN KONUSU : 1/3/1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Yasasının 516. maddesini değiştiren 7/6/1979 günlü, 2245 sayılı Yasa'nın 12. maddesinin, Anayasa'nın 2., 8., 10., 12. ve 14. Maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istenmiştir.

I - OLAY :

Davacı, su hortumunu kesen sanık hakkında sulh ceza mahkemesine şahsi dava açmıştır. Yargılama sırasında mahkeme, sanık hakkında uygulanması düşünülen 7/6/1979 günlü, 2245 sayılı "Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 12. maddesiyle Türk Ceza Yasasının 516. maddesinde yapılan düzenlemeyi Anayasa'ya aykırı görmüş ve iptali için Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III - METİNLER;

A. İtiraz konusu yasa hükmü :

1/3/1926 günlü, 765 sayılı Türk Ceza Yasasının 7/6/1979 günlü, 2245 sayılı Yasanın 12. maddesiyle değişik 516. maddesi:

"Madde 516 - Bir kimse her ne şekilde olursa olsun diğer bir kimsenin taşınır veya taşınmaz malını yıkar veya yok eder veya bozar ya da bunlara zarar verirse zarar görenin şikâyeti üzerine bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin liradan üçbin liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

Eylem:

- 1 - Görevinden ötürü öç almak amacıyla bir memurun zararına,
- 2 - Kişilere karşı şiddet kullanarak veya 493. maddenin birinci ve ikinci fıkralarında belirtilen araçlardan biri ile,
- 3 - Kamuya ait veya kamu hizmetine veya bir din ve mezhebin ibadetine ayrılmış yapılara veya bunların eklentilerine veya taşınır nitelikteki eşya veya parçalarına ya da askerî yapılar, depolar, tersaneler, fabrikalar, gemiler ya da anıtlar veya heykeller veya eski yapıtlar veya mezarlık ve eklentileri,
- 4 - Setler ya da felâketlere karşı kamunun korunması amacıyla yapılmış koruma araçları ve diğer yapı ya da bir kamu hizmetine ayrılan geçitler ve işaretler,
- 5 - Kanal veya sulamaya ait her türlü doğal veya yapay su yatakları ve bu tür diğer yapılar,
- 6 - Dikilmiş bağ çubukları veya meyveli ağaç veya, fidanlar ile gezi yerleri veya alanlardaki ağaçlar,

7 - Yakıcı veya patlayıcı maddeler kullanılarak motorlu taşıt araçları,

Üzerinde işlenirse failin göreceği ceza, eylemin özelliğine veya meydana gelen tehlikenin veya zararın ağırlığına veya yıkılan veya bozulan veya zarar verilen şeyin önemine veya değerine göre bir yıldan yedi yıla kadar hapis ve üçbin liradan yirmibeşbin liraya kadar ağır para cezasıdır. Ancak, 7 nci bentteki halde hapis cezası üç yıldan az olamaz.

Bu eylemler hakkında kovuşturma yapılması şikâyete bağlı değildir."

B. Dayanılan Anayasa kuralları:

"Madde 2 - Türkiye Cumhuriyeti, insan haklarına ve Başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, millî, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir."

"Madde 8 - Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır."

"Madde 10 - Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir.

Devlet, kişinin temel hak ve hürriyetlerini, fert huzuru, sosyal adalet ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşamayacak surette sınırlayan siyasi, iktisadî ve sosyal bütün engelleri kaldırır; insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlar."

"Madde 11 - Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünün, Cumhuriyetin, millî güvenliğinin, kamu düzeninin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın korunması amacı ile veya Anayasanın diğer maddelerinde gösterilen özel sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunamaz.

Bu Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirisi, insan hak ve hürriyetlerini veya Türk Devletinin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayırımına dayanarak, nitelikleri Anayasada belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak kasdı ile kullanılamaz.

Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası kanunda gösterilir."

"Madde 12 - Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayırımı gözetilmeksizin, kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz."

"Madde 14 - Herkes, yaşama, maddî ve mânevi varlığını geliştirme haklarına ve kişi hürriyetine sahiptir.

Kişi dokunulmazlığı ve hürriyeti, kanunun açıkça gösterdiği hallerde, usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça kayıtlanamaz.

Kimseye eziyet ve işkence yapılamaz.

insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza konulamaz."

IV - İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca, Şevket Müftügil, Ahmet H. Boyacıoğlu, Rüştü Aral, Muammer Yazar, Adil Esmer, Nihat O. Akçakayalıoğlu, Nahit Saçlıoğlu, Hüseyin Karamüstantikoğlu, Kenan Terzioğlu, Orhan Onar, Necdet Darıcıoğlu, İhsan N. Tanyıldız, Bülent Olçay, Yılmaz Aliefendioğlu ve Yekta Güngör Özden'in katılmalarıyla 22/5/1980 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyanın eksikliği bulunmadığından, esasın, Türk Ceza Yasasının 7/6/1979 günlü, 2245 sayılı Yasa ile değişik 516. Maddesinin pirinci fıkrasıyla sınırlı olarak incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V - ESASIN İNCELENMESİ :

İsin esasına ilişkin rapor, mahkemenin, gerekçeli kararı ve ekleri, Anayasaya aykırılığı öne sürülen yasa hükmü, dayanan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili yasama belgeleri ve konu ile ilişkisi olan öteki metinler okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Türk Ceza Yasasının 516. maddesini değiştiren 2245 sayılı Yasanın 12. maddesinin içerik ve kapsamı:

Toplumsal huzuru ve bireylerin güven içinde yaşamalarını sağlamak Yasa Koyucunun başta gelen görevlerinden biridir. Yasa Koyucu, bu görevi yerine getirirken, Anayasa'nın 64. maddesinde yazılı yetkisini kullanıp ceza düzenlemeleri de yapacak ve düzenlemelerinin toplumsal yaşamın gereklerine uygun düşmesi için özen gösterecektir.

Ancak Yasa Koyucunun görevi burada bitmemekte ve konulan kurallar, gelişen bir yapıya sahip olan toplumun gereksinmelerini giderek karşılayamaz duruma geldiğinde, bunları zaman zaman gözden geçirme ve gerekiyorsa değiştirme zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. İşte bu nedendir ki, Yasa Koyucu, toplumsal huzur bozan ve gelişmeyi önleyen eylemlere karşı, Türk Ceza Yasasının özellikle şiddet eylemlerine ilişkin yaptırımları öngören maddelerinde yeni bir düzenlemeyi zorunlu bulmuş ve kimi hükümler yanında, 7/6/1979 günlü, 2245 sayılı Yasanın 12. maddesi ile Türk Ceza Yasasının itiraza konu olan 516. maddesini de değiştirerek cezaları artırmıştır.

B. Anayasa'ya aykırılık sorununun incelenmesi:

1 - Anayasa'nın 14. maddesi açısından inceleme :

Başvuruda bulunan mahkeme, ceza yasalarının, toplumdaki düzeni ve barışı korumak için Devletin elindeki şiddet tekeli kullanmasının koşullarını belirleyen yasalar olduğunu, ancak Yasa Koyucunun, ceza yasası yaparken, temel hak ve özgürlükleri korumak ve bu korumayı kendi içinde uyumlu ve dengeli bir şekilde gerçekleştirmekle de yükümlü bulunduğunu, oysa 2245 sayılı Yasanın 12. maddesiyle değiştirilen Türk Ceza Yasası'nın 516. maddesinde bu denge bozularak kişilerin özel mülkiyet haklarının, kişinin bedensel varlığından daha çok korunmaya değer duruma getirildiğini, "adil yargıç" ın böyle dengesiz cezayı uygulamaktansa, sanığı kurtarmanın yollarını arayacağını, bunun ise ceza yasalarının amacına ters düşeceğini ileri sürmektedir.

Anayasanın, suç ve ceza konularında, bir eylemin ancak yasa ile suç sayılabileceği, cezalarla ceza tedbirlerinin ancak yasayla konulabileceği, kimsenin işlendiği zaman yürürlükte bulunan yasanın suç saymadığı bir eyleminden dolayı cezalandırılmayacağı, kimseye suçun işlendiği sırada o suç için yasayla konulmuş cezadan daha ağır bir ceza verilemeyeceği, kimsenin, kendisi veya yasanın gösterdiği yakınlarını cezalandırma sonucu doğuracak beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamayacağı, ceza sorumluluğunun kişiselliği (Mad. 33) ve

insan onuruyla bağdaşmayan ceza konulamayacağı (Mad. 14) gibi başlıca bir kaç ceza ilkesini belirtmekle yetinerek, bunların dışında kalan ceza konularının ve özellikle belli bir zamanda ne gibi eylemlerin suç sayılacağı, suçlara ne kadar ve ne tür ceza verileceğinin ve hangi ceza tedbirlerinin ne yolda uygulanacağını saptanmasını Yasa Koyucuya bırakmış bulunmaktadır. Yasa Koyucunun, bu konuda Anayasa kuralları, ceza hukuku ilkeleri ve toplum yaşantısının zorunluluk ve yararlarının gerekleri ile bağlı kalarak yetkisini kullanacağı doğaldır.

Temel hak ve özgürlüklerin başında gelen kişinin, yaşama, maddî ve mânevi varlığını, geliştirme özgürlüklerini, Anayasanın 14. maddesinin birinci fıkrası hükmü ile güvence altına alan Anayasa Koyucu, bu hak ve özgürlüklerle ilgili olarak aynı maddenin ikinci fıkrasında, kişi dokunulmazlığı ve özgürlüğünün mutlak olmadığını ve ancak yasada açıkça gösterilecek durumlarda ve yöntemine göre verilmiş hâkim kararına dayanmak koşuluyla kayıtlanabileceğini belirtmiş ve maddenin sonraki fıkralarında, eziyet ve işkenceyi ve insan haysiyetiyle bağdaşamayacak ceza konulmasını da yasaklamıştır. İtiraz, konusu hükümde olduğu gibi, Anayasanın sözü geçen 33. ve 14. maddelerindeki yasaklar dışında kalan ceza yaptırımlarının Yasa Koyucu tarafından genel ve soyut biçimde belli edilip, tür ve ölçülerinin toplumun içinde bulunduğu koşulların ağırlığı da göz önünde tutularak saptanmasında Anayasaya aykırı bir yön bulunmamaktadır.

2 - Anayasa'nın 12. maddesi yönünden inceleme :

Mahkeme, başvuru gerekçesinde, itiraz konusu hükümle kişinin özel mülkiyet hakkının, özgür davranış ve bedensel varlığına ilişkin haklarından daha fazla korunmaya değer duruma getirildiğini, cezanın suçları önlemedeki etkinliği, malın korunması açısından pekiştirilirken bedeninden başka bir şeyi olmayan kişi için hafifletildiğini ileri sürmektedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, Yasa Koyucu, cezayı saptarken, ceza yaptırımının suçlu üzerinde yaratacağı elem ve acının, bu suçun toplumda neden olduğu tepkiyle orantılı bulunması gereğini göz önünde tutmak durumundadır. Nitekim itiraz konusu hükümde yapılan değişikliklerle, kamu düzeninin korunması ve toplumun yararı düşüncesine dayanmaktadır.

Öte yandan, Anayasa Mahkemesinin birçok kararında vurgulandığı gibi, Anayasanın 12. maddesinde düzenlenen yasa önünde eşitlik ilkesi, nitelikte benzerlik ve yasaların getirdiği kurallara uygunluk ölçüsünde söz konusu olabilir. Bu kavram, tüm yurttaşların her yönden, her zaman aynı kurallara bağlı tutulmaları zorunluluğu anlamına gelmez. Başka bir deyişle, bir bölüm yurttaşların ayrı kurallara bağlı tutulmaları haklı bir nedene dayanmakta ise, bu durumun yasa karşısında eşitlik ilkesine ters düştüğünden söz edilemez.

Türk Ceza Yasasının itiraza konu olan 516. maddesine 2245 sayılı Yasa ile getirilen değişiklikte de bireyler ve topluluklar arasında eşitlik ilkesine ters düşen bir ayırım yapılmış olmayıp, Yasa Koyucunun günün koşullarına ve toplum gereksinmelerine göre maddede ceza ayarlanması yapması haklı nedenlere dayanmaktadır. Bu bakımdan itiraz konusu hükmün yasa önünde eşitlik ilkesine aykırılığından da söz edilemez.

3 - Anayasa'nın 2., 8. ve 10. maddeleri yönünden inceleme : Başvuru konusu hükmün yukarıda belirtilen niteliği ve orada açıklanan görüşler karşısında, Anayasa'nın 2. maddesindeki "Hukuk Devleti", 8. maddesindeki "Kanunların Anayasa'ya aykırı olmaması.", 10. maddesindeki "Temel hak ve hürriyetler" ilkelerine aykırı bir yönü de olmayıp, tersine söz konusu hüküm bu ilkelerle tam bir uyum içindedir.

Böylece itiraz konusu hükmün Anayasa'ya aykırı olmadığı sonucuna varıldığından, itirazın reddine karar verilmelidir.

Esas sayısı:1980/34
Karar sayısı:1980/58

VI - S O N U Ç :

22/5/1980 günlü ilk inceleme kararı uyarınca ele alınan itiraz konusu yasa hükmünün Anayasaya aykırı olmadığına ve başvurunun reddine,

18/11/1980 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan
Şevket Müftügil

Başkanvekili
Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye
Osman Tokcan

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Muammer Yazar

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O. Akçakayalıoğlu

Üye
Nahit Saçlıoğlu

Üye
Hüseyin Karamüstantikoğlu

Üye
Kenan Terzioğlu

Üye
Orhan Onar

Üye
Necdet Darıcıoğlu

Üye
Bülent Olçay

Üye
Yılmaz Aliefendioğlu

Üye
Yekta Güngör Özden